

Alexandreida (před r. 1300)

(Aristotelovy rady)

Poßluchay mne tuto ßbada,
tot geßt moge prwnye rada:
gmyeg dwor ßwoy po knyebky wnadye,
ßwe ßlechtycze gmyeg w ßwey radye;
choway ßßye obogetnykow,
hoßpodnye czßty proradnikow!
Ty toho gßßu obyczege:
oko ßye gych wezdy ßmyegie,
iazyk gmagy wnyz mecz w ßßobye,
genz ßbecze ßtranye na oby.
Z chlapicho rzada nykoly
ygednoho w czeßt newoly;
nebo chlap kdyz yeßt powyßßen,
neßnadnye bude vtyßßen.
Z<I>e kolo naywyecze ßkrzipa,
maly had naywyecze ßypa
a chlapye naywyecze chlypa.
Aßpis ßlowe hadek geden,
ten yeßt tak welmy nezbeden,
iakz nedba ygednyech kuzel,
hlawu ßtahne yako vzel;
kdyz kto kuzly ktye gey gyety,
nemoze nyczße proßpyety;
gedno vcho k zemy ßtuly
a druhé chwoßtem zatuly.
A takez chlap kdyz bude wyßßy,
dobrze ßlyßßye, wßak neßlißy.
Kterzyz potok woden bude,
ten ßye wzdy wyecze zabude
nez ktera hluboka rzyeka,
geßto ßyrocze wyteka.
Takez chlap kdyz obohatye,
kdyz ßyedi, dany neplatye,
dobrze znaw, wßak nepoßna tye.
Awßak ktoz gma dobre nrawy,
kto-lyz geßt ßwe wyeri prawy,
nebo acz y pokolenye,
nyekteri zbozneho nenye,
wßßak gßßu doßtoyny czßtnoßty,
kdyz dbayu o mudroßti;
neb naywyeczßye ßlechta tu gye,
kdez ßmyßßl nrawy okraßlyge.
ßlechetny ßczep bywa ß plany,
kdyz ßßye ßtari pen oplany:
tak z chuzßych byuagy pany.
Kdyz zbozye neb smyßla nenye,
w ßlechtye bude porußenye. (...)
Przyed zaßtupem prwny byway,
ßwych ßye lydy nepokryway.
A kdyz toto vzrzye twogy,
tu rad každy tobye ßtogy.
Kdyz paßtyrz przed wlkem ßrßy,
toho ßye ßtado rozprßy,
ten yeßt nehoden ßwe wrßy.

sedna si

podle knížecího způsobu

střez se

jako

ze stavu neurozených

neboť

vede si zpupně
druh zmije

žádných

když jej chce chytit
nemít žádný úspěch
přitiskne
zacpe
stejně
přesto, že dobře slyší

zapomene se

přesto, že dobře zná

ryzí ve své věrnosti

bohatého rodu
hodni

majetku nebo moudré mysli

neskrývej se před

setrvá, vytrvá
prchá

mzdy

(Jak se Darius znovu vypravoval do pole)

Mezi tím jakožto již oživ
Darius, svú moc přemnoživ,
bieše vše země opustil,
že nikomu neotrustil,
by nešal na vojnu strastnú,
všem svým chvíli na nešťastnú.
Kmet, jenž oral po vše léta,
i jenž robil, ploty pleta,
v ony u pokojné časy,
nemohl užiti nekrasy,
musil jíti, nesa kopie,
jenž lépe věděl o snopě,
i ten, jenž věděl o cepu
nebo kdy čas vziati řepu.
Prázden cep každý ležieše,
kto by mlátil, nikte bieše;
ležiechu prázdny motyky
a vzdycháše vól všeliký,
ande nenie kto jím oře;
nebieše kto hromad boře,
ani křovie kto kopaje;
opadly běchu vše stáje,
nebieše živ kto jich pleta,
přišla běchu smutná léta!
(...)

(Alexandr vzorem českému králi)

A s právem se jmu to dálo,
což se jmu jest čsti kde stalo,
že se vybrav s málem luda
hi pojmev mnoho nekluda,
svú věcú tak snažně pilil,
až se jmu veš svět pochýlil.
By Bóh uslyšeti ráčil
své křestěnstvo hi to zračil,
by takýž byl českým králem;
úfal bych v to, ž by za málem,
leč bud' Litva, leč Tateři,
kakž sú menováni kteři,
Besermené nebo Prusi,
leč nepotvirzení Rusi
přišli by k takěj přípětě,
jakž by, se krsta přichopiece,
byli svých modl odstúpiece.
Hi to by se státi mohlo,
ač by to co již pomohlo,
že Němci, již sú zde hoscie,
chtie doždaci, by na moscě
Prazě, jehož Bóh snad nechá,
nebylo viděti Čecha:
hi mohlo by se birž státi,
by jich bylo nevidati.

Lit.: Vážný, V. (ed): Alexandreida. Praha 1963.